

Hyvinvointialueiden ja kuntien sote-ammattilaisten työpaikkatapaturmien määrä nousi vuonna 2023

56

Tapaturmavakuutuskeskuksen analyysi 19.09.2024

Hyvinvointialueiden ja kuntien sote-ammattilaisten työpaikkatapaturmien määrä nousi vuonna 2023

Vuonna 2023 sattui julkisella sektorilla, hyvinvointialueiden ja kuntien sote-ammateissa yhteensä 7 104 palkansaajien työpaikkatapaturmaa. Tapaturmien määrä nousi 9 % edellisvuodesta. Terveys- ja sosiaalipalvelujen töissä kaatumiset, kantaminen ja nostaminen sekä väkivalta korostuvat työtapaturmatilastossa. Yhteensä sote-alalla sattui 13 894 työpaikkatapaturmaa viime vuonna, kun mukaan lasketaan myös yksityisen sote-alan vahingot.

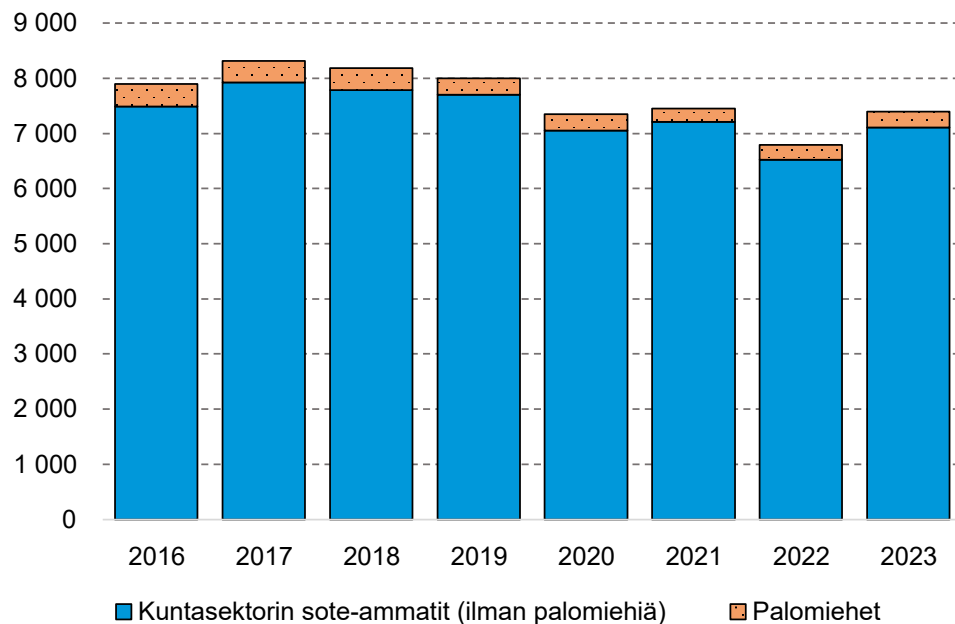
Teksti: Janne Sysi-Aho ja Marja Kaari, Tapaturmavakuutuskeskus

Tässä analyysissä tarkastellaan hyvinvointialueiden ja kuntien sote-ammattilaisten työtapaturmia, joista käytetään analyysissä myös yhteistermiä kuntasektorin sote-ammattit. Aineistona ovat palkansaajille sattuneet työpaikkatapaturmat sattumisvuosina 2016-2023. Hyvinvointialueiden ja kuntien sote-ammattilaisten työpaikkatapaturmat on rajattu ammattiluokan mukaan vain terveydenhuollon ja sosiaalialan ammatteihin. Hyvinvointialueiden yhteyteen siirretyn pelastustoimen osalta palomiesten työpaikkatapaturmia tarkastellaan analyysin loppuosassa aineistoteknisistä syistä erikseen. Analyysin loppupuolella on tehty lisäksi vertailua julkisen ja yksityisen puolen työtapaturmien välillä. Yksityisten terveys- ja

sosiaalipalveluiden työtapaturmakehitystä on käsitelty tarkemmin erillisessä analyysissä.

Kuntasektorin sote-ammateissa palkansaajille sattui vuonna 2023 yhteensä 7 104 työpaikkatapaturmaa, joka oli noin 9 % enemmän kuin vertailuvuonna 2022 (kuva 1). Palomiehille puolestaan sattui työpaikkatapaturmia 292 vuonna 2023. Jos tähän määrään lisätään myös yksityisten terveys- ja sosiaalipalveluiden toimi alalla sattuneet työpaikkatapaturmat (vuonna 2023 yht. 6 498 työpaikkatapaturmaa), saadaan kokonaismääräksi 13 894 työpaikkatapaturmaa, joka on noin 16 % koko maan työpaikkatapaturmista.

Kuva 1: Työpaikkatapaturmien lukumäärät kuntasektorin sote-ammateissa.

Hyvinvointialueiden sote-ammateissa eniten lisääntyivät terävien esineiden aiheuttamat loukkaantumiset

Kuntasektorilla sote-ammateissa työskentelevillä työpaikkatapaturmat lisääntyivät vuonna 2023 edellisvuodesta 579 tapaturmalla. Ammattiryhmäkohtaiset työpaikkatapaturmien lukumäärät on esitetty taulukossa 1, josta hahmottuvat myös ammattiryhmien kokoerot. Eniten lisääntyivät teräviin esineisiin vahingoittumiset (190 tapaturmaa enemmän) ja poikkeamaltaan erilaiset väkivaltaan, järkyttävään tilanteeseen tai poikkeavaan läsnäoloon liittyvät tapaturmat (148 tapaturmaa enemmän). Myös kaatumistapaturmia sattui 115 edellisvuotta enemmän.

Eniten edellisvuodesta vähenivät äkillisestä fyysisestä kuormittumisesta aiheutuneet tapaukset (110 tapaturmaa vähemmän, vaikka vahinkotapahtumana työliikekipeytymisiä olikin 42 edellisvuotta enemmän) ja putoamiset (101 tapaturmaa vähemmän). Sama kehitys näkyy myös, kun tarkastellaan vahinkoon liittyvää työsuoritusta; kantamiseen tai nostamiseen liittyvien tapaturmien määrä on tarkasteluvälillä 2016-2023 laskenut 26 %. Käsityökalujen aiheuttamat tapaturmat ovat selvästi vähentyneet tarkastelujaksolla 2016-2023, vuonna 2016 niitä oli vielä 192, kun vuonna 2023 määrä oli enää 62.

Taulukko 1: Palkansaajien työpaikkatapaturmien lukumäärät 2021-2023 ammattiryhmän mukaan kuntasektorin sote-ammateissa.

Ammatti	2021	2022	2023
Lähihoitajat, muut terveydenhuollon työntekijät ja kodinhoitajat	3 580	3 421	3 414
Sairaanhoidajat, kätilöt ym.	2 207	1 798	2 022
Lainopilliset asiantuntijat sekä sosiaalialan ja seurakunnan työntekijät	539	542	766
Muut terveydenhuollon asiantuntijat	307	247	270
Yhteiskunta- ja sosiaalialan sekä uskonnollisen elämän erityisasiantuntijat	266	233	226
Muut terveydenhuollon erityisasiantuntijat	76	82	160
Lääkärit	144	100	155
Terveydenhuollon tekniset asiantuntijat	33	49	55
Hoitotyön erityisasiantuntijat	54	53	35
Yhteensä	7 206	6 525	7 103

Työpaikkatapaturmien jakauma vuonna 2023 on painottunut varsin paljon työsuoritukseltaan liikkumiseen, esineiden käsittelyyn ja taakan käsivoimin siirtämiseen (kuva 2).

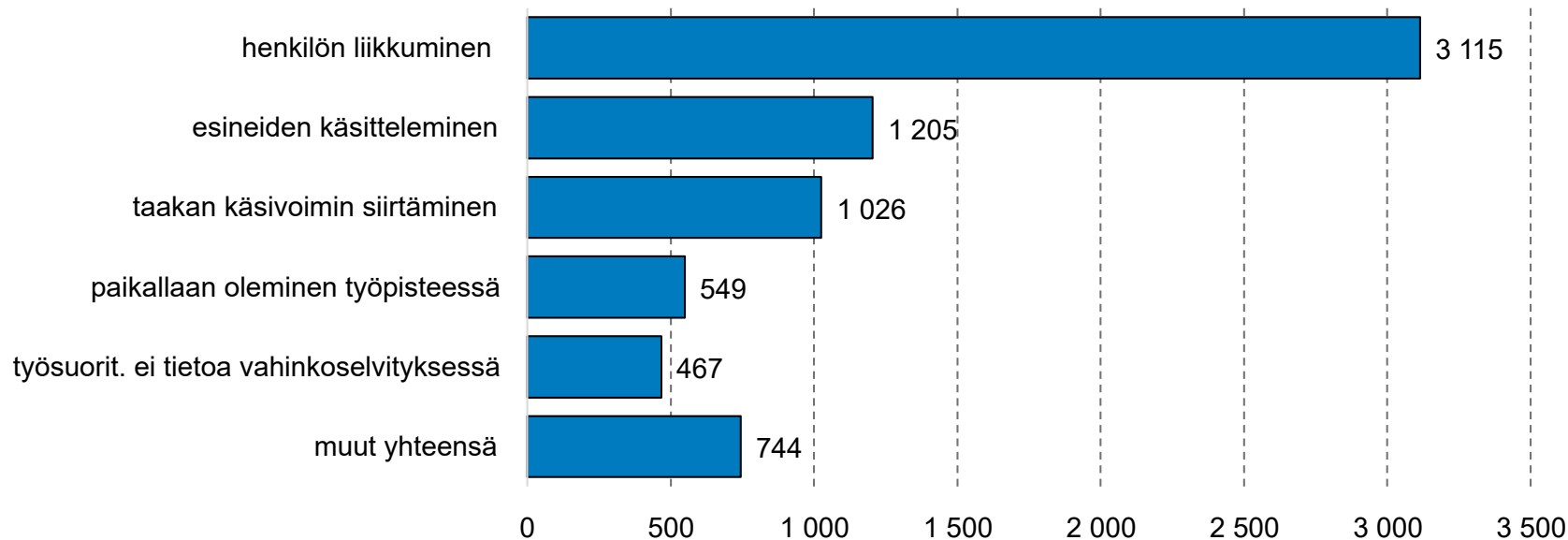
Vertailua julkisen ja yksityisen puolen työtapaturmien välillä

Yhteistä terveys- ja sosiaalialojen työpaikkatapaturmille sekä yksityisellä että kuntasektorin sote-ammattien puolella on kaatumistapaturmien suuri osuus, kantamiseen ja nostamiseen liittyvien tapaturmien yleisyys ja etenkin yksityisellä sosiaalihuollon laitospalvelutoimialalla

jo pidemmän aikaa lisääntyneet väkivaltatapaturmat. Kun verrataan suurten ammattiryhmien, sairaanhoitajien, lähihoitajien ja sosiaalialan asiantuntijoiden ja neuvojien työpaikkatapaturmia vuonna 2023 keskenään julkisen sekä yksityisten terveys- ja sosiaalipalvelualojen välillä, jakaumat keskeisissä muuttujissa ovat melko samankaltaisia, vaikka eroakin näkyy.

Sairaanhoitajien työpaikkatapaturmia oli yhteensä 2670, joista 648 yksityisellä ja 2022 julkisella puolella. Julkisella puolella sairaanhoitajilla työpaikkatapaturmista 20 % oli kaatumistapaturmia, 18 % liittyi väkivaltaan, järkyttävään tilanteeseen tai poikkeavaan läsnäoloon, 18 % fyysiseen kuormitukseen ja 17 % teräviin esineisiin osumiseen.

Kuva 2: Hyvinvointialueiden ja kuntien sote-ammattien työpaikkatapaturmien jakauma 2023 työsuorituksen mukaan.

Yksityisten terveys- ja sosiaalipalvelutoimialan sairaanhoitajilla 23 % tapaturmista liittyi teräviin esineisiin osumiseen, 17 % oli kaatumistapaturmia, 17 % liittyi väkivaltaan, järkyttävään tilanteeseen tai poikkeavaan läsnäoloon ja 17 % fyysiseen kuormitukseen.

Vastaavassa 2023 työpaikkatapaturmien vertailussa lähihoitajille ja kodinhoitajille sattui julkisella puolella 3 414 työpaikkatapaturmaa ja yksityisillä terveys- ja sosiaalipalvelualoilla 2 812 työpaikkatapaturmaa. Julkisella puolella 26 % tapaturmista oli kaatumisia, yksityisillä 20 %. Väkivaltaan, järkyttävään tilanteeseen tai poikkeavaan läsnäoloon liittyi julkisen puolen lähihoitajien sekä kodinhoitajien työpaikkatapaturmista 23 % ja yksityisillä 18 %. Fyysisten kuormittumisten osuus oli julkisella puolella 22 % ja yksityisillä 20 %. Teräviin esineisiin loukkaantumisia oli yksityisillä aloilla 15 % ja kuntien sekä hyvinvointialueiden lähihoitajilla ja kodinhoitajilla 12 % työpaikkatapaturmista.

Sosiaalialan erityisasiantuntijoille, psykologeille, sosiaalialan asiantuntijoille ja neuvojille sattui vuonna 2023 yksityisellä ja julkisella puolella yhteensä 2 273 työpaikkatapaturmaa, näistä erityisasiantuntijoille ja psykologeille 436 työpaikkatapaturmaa sekä asiantuntijoille ja neuvojille yhteensä 1 837 työpaikkatapaturmaa. Julkisen puolen töissä työpaikkatapaturmia näille ammattiryhmille sattui 992 ja yksityisissä sosiaalihuollon laitospalveluissa 993, avopalveluiden puolella 224 ja yksityisissä terveyspalveluissa 64. Yleisin tapaturmaa edeltänyt poikkeama sosiaalialan töissä oli väkivalta, järkyttävä tilanne tai poikkeava läsnäolo 37 % osuudella; korkein tämä osuus oli laitospalveluiden sosiaalialan ammattiteissa (53 %). Toiseksi yleisin poikkeama vuonna 2023 oli kaatumiset 24 % osuudella ja kolmanneksi yleisin

poikkeama äkillinen kuormittuminen 10 % osuudella.

Vuoden 2023 tilastoaineistossa näkyy muutoksia kehon osan ja vamman laadun osalta, joita on vielä tässä vaiheessa syytä tarkastella varauksella ja aineiston laatumuutoksina. Aineiston koodauslaatuun saataneen lisätietoa myöhemmin ja sitä voidaan arvioida myös sitten, kun 2023 tapaturma-aineiston sanalliset vahinkokuvaustekstit saadaan käyttöön.

Palomiesten työpaikkatapaturmat ovat vähentyneet viimeisen viiden vuoden aikana

Palomiesten työpaikkatapaturmia sattui vielä vuosina 2016-2018 yli 400 vuosittain. Vuosien 2022 ja 2023 aikana on jo päästy niukasti alle 300 työpaikkatapaturman vuotuisiin määriin, vuonna 2023 työpaikkatapaturmia sattui 292. Palomiesten työpaikkatapaturmien määrät ovat laskeneet useilla muuttujilla tarkasteltuna aika laajasti. Liikkuvien aiheuttajiin liittyvissä loukkaantumisissa on ollut nousua, mutta sekin lukumäärissä varsin pientä (vuonna 2023 liikkuvien aiheuttajien törmäyksiä oli yhteensä 40 työpaikkatapaturmaa).

Hyvinvointialueet ovat edelleen haastavia työtapaturmatilastoinnille

Kuntasektorin osalta on tapahtunut nopea organisatorinen siirtymä hyvinvointialueiden toiminnan käynnistyttyä. Vuonna 2023 sote-ammattien työpaikkatapaturmien lukumäärät nousivat, poikkeuksena palomiehet, joiden osalta työtapaturmien lukumääräkehitys on ollut laskeva. Tällä hetkellä hyvinvointialueiden rajaaminen työtapaturmatilastoista ei vielä onnistu helposti. Toivottavasti pääsemme ensi vuonna jo tarkastelemaan tapaturmatilannetta paremmalla aineistolla, kun Tilastokeskuksen yritysrekisterin tiedot hyvinvointialueiden sektoritiedoista saadaan käyttöön.

Kuntasektorin sote-ammateissa liikkumiseen liittyvät tapaturmat ovat yhä yleisimpiä. Kaatumisista 61 % sattui hoitolaitoksissa ja yli 15 %

muissa julkisissa työympäristöissä. Esimerkiksi kaatumistapaturmien ennaltaehkäisyyn keinoista siisteyden ja järjestyksen ylläpito, liukkau-
dentorjunta, työhön sopivat jalkineet, valaistus ja talvikaudella lumitöi-
den oikea-aikainen hoito palvelevat sekä työntekijöiden että asiakkai-
den, kuten potilaiden, asukkaiden ja vierailijoiden turvallisuutta.

Kuten yksityisten terveys- ja sosiaalipalvelujen osalta, myös julkisella
puolella työpaikkatapaturmien ennaltaehkäisyyn tarvitaan johdettua
pitkäjänteistä turvallisuustyötä; sekä työpaikkatason kehittämistä että
pitkän aikavälin toimia. Liikkumistapaturmien, nostamiseen ja kanta-
miseen liittyvien tapaturmien, terävien esineiden aiheuttamien tapa-
turmien ja väkivaltatilanteiden ennaltaehkäisyyn on jo keinoja. Tarvi-
taan niitä tehokkaammin käyttöön ja siinä johtamisella on iso rooli.

Työturvallisuuskeskuksen Julkisen alan työväkivalta ja sen uhka
hallintaan -hankkeen (2020-2023) tavoitteena oli tukea työpaikkoja
omaksumaan nollatoleranssi työväkivallan ja sen uhan suhteen kun-
tien ja hyvinvointialueiden sekä seurakunta-alan työpaikoilla. Hank-
keessa tuettiin työpaikkoja saamaan oma työpaikkaväkivallan hallinta-
prosessinsa kuntoon. Hankkeen aineistoja, työkaluja ja tapahtumia on
koottu [Työpaikkaväkivallan hallinta -sivustolle](#).

Sosiaali- ja terveysministeriöllä on käynnissä yhdessä muiden ministe-
riöiden ja toimijoiden kanssa Hyvän työn ohjelma, joka tähtää sekä
sote- että pelastusalan veto- ja pitovoiman lisäämiseen. Hyvän työn
ohjelma on jatkoa vuosien 2021-2023 Sote- henkilöstön riittävyys- ja
saatavuus -ohjelmalle ja se kattaa vuodet 2024-2027. [Ohjelman
kuvaus ja toimeenpanosuunnitelma löytyy STM:n verkkosivuilta](#).

Lisätietoja:

Janne Sysi-Aho, janne.sysi-aho@tvk.fi ja

Marja Kaari, marja.kaari@tvk.fi

Tapaturmavakuutuskeskus, TVK

Tässä analyysiraportissa esitetään analyysin laatijoiden näkemys
aiheesta.

Analyysi on laadittu heinä-elokuussa 2024.